

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
ПАПСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ПАРАНІ
(Pontificia Universidade Católica do Paraná), КУРІТІБА, БРАЗИЛІЯ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА ВІКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ
ЛАБОРАТОРІЯ «ПСИХОГЕНЕЗА ОСОБИСТОСТІ»
ЛАБОРАТОРІЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ОСОБИСТОСТІ
ВОЛИНСЬКИЙ ПІДРОЗДІЛ АСОЦІАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ УКРАЇНИ
ГО «СПРАВА КОЛЬПІНГА В УКРАЇНІ»
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ЛУЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ВОЛИНСЬКИЙ АКМЕ-УНІВЕРСИТЕТ

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ, ОРТОБІОЗ ТА ПАЛІАТИВНА ДОПОМОГА

із циклу:
**ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА: ПОШУК
ПСИХОЛОГІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ НА ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ**

**МАТЕРІАЛИ ІХ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ (З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)**

(28 листопада – 02 грудня 2022 року)

Луцьк
2022

УДК 159.9:316.6

ББК 88

С-69

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету психології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол №4 від 14 грудня 2022 року)*

Редакційна колегія:

Дучимінська Т. І. – кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету психології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Гошовський Я. О. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Вірна Ж. П. – доктор психологічних наук, професор кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Гошовська Д. Т. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Іванашко О. Є. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

С-69 Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога із циклу: Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності : матеріали ІХ Наук.-практ. інтернет-конф. (з міжнар.участ.) (28 листопада - 02 грудня. 2022 р.) = Materials of IX-th Scientific and Practical Internet Conference (with international participation) (Nov 28 – Dec 02, 2022) / за заг. ред. Т. І. Дучимінської, Я. О. Гошовського, Ж. П. Вірної, Д. Т. Гошовської, О. Є. Іванашко. – Луцьк : ПП Іванюк В. П, 2022. – 212 с.

У виданні вміщено матеріали наукових розвідок учасників ІХ Науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю) «Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога із циклу: Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності». Розкрито актуальні питання та проблеми психології особистості, зокрема соціальної адаптації особистості в сучасному суспільстві, психологічних особливостей ортобіозу особистості, медико-психологічної підтримки особистості, ревіталізації учасників бойових дій, жертв війни та внутрішньопереміщених осіб, психологічних складових сталого розвитку суспільства. Рекомендовано науковцям, викладачам, аспірантам, учителям, методистам, студентам.

УДК 159.9:316.6

ББК 88

ЗМІСТ

ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА: ПОШУК ПСИХОЛОГІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ НА ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Авраменко Андрій

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ ЯК ОСОБИСТІСНОЇ ЯКОСТІ 9

Іванашко Оксана

ТЮТОРИНГ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД
ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В НУШ..... 13

Касич Вікторія, Костю Світлана

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ АГРЕСІЇ У
ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ..... 20

Кліш Ірина

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКІВ ТА
ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЇХ СПОРТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ 23

Книш Тетяна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У
ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА НЕМОВНИХ
ФАКУЛЬТЕТАХ 25

Коломієць Тетяна, Гошовська Дарія

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РАННЬОЇ ДОРОСЛОСТІ..... 30

Поліщук Зорина, Коструба Наталія

ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ:
ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕНЬ 32

Ткачук Інна, Костю Світлана

СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ТІЛА ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ
ХАРАКТЕРИСТИК ОСОБИСТОСТІ 36

Федчук Олександр

РОЛЬ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ
БЕЗПЕЦІ ОСОБИСТОСТІ..... 38

Ткачук Інна

магістр (здобувач освіти) кафедри психології гуманітарного факультету,
Мукачівський державний університет,

Костю Світлана

науковий керівник, кандидат психологічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОГО ТІЛА ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ОСОБИСТОСТІ

У сучасному індустріальному суспільстві, в умовах вдосконалення технологій масових комунікацій та інтенсивного розвитку індустрії краси, активно постулюються ідеї про перевагу красивих людей над некрасивими, нав'язуються нереалістичні шаблони, стандарти і переконання в тому, що успіх безпосередньо залежить від зовнішнього вигляду. Це змушує сучасних людей пред'являти до своєї зовнішності все більшу кількість вимог, у зв'язку з чим зростає відсоток незадоволених власним зовнішнім виглядом чоловіків і жінок. Дана тенденція знайшла своє відображення у введенні зарубіжними психологами терміну «нормативна незадоволеність», який описує стан глобального неприйняття своєї зовнішності західним суспільством.

В даний час зростає роль зовнішнього вигляду при сприйнятті і оцінці особистості, він стає важливим компонентом її самоствавлення, самосвідомості, що є продуктом існуючої культурної формації. Сучасне суспільство може бути охарактеризовано як тілесно-орієнтоване – набувають особливої значущості питання іміджу, посилюється мода на перетворення тіла, зростає популярність тілесних практик. Внаслідок цього збільшується число досліджень, присвячених когнітивним і оцінним аспектам образу фізичного «Я». У фокус уваги дослідників, як правило, потрапляють випадки невдоволення, незадоволеності своїм тілом в силу його невідповідності існуючим поглядам на ідеальні параметри зовнішності. Інакше кажучи, оцінюються естетичні запити щодо свого тіла у різних категорій осіб.

Наслідки незадоволеності зовнішністю мають властивість проявлятися як в незначних коливаннях настрою, так і в серйозних патологіях, таких як порушення харчової поведінки, залежності, депресії, що помітно знижують якість життя сучасних людей, яким у більшості випадків потрібна психологічна допомога. У зв'язку з цим актуальність дослідження феномену ставлення до власного тіла не викликає сумнівів, що підтверджується його активним вивченням як вітчизняними, так і західними фахівцями, в основному, в області соціальної і клінічної психології.

Суспільство та культура диктує свої норми щодо правильного і красивого вигляду тіла, тобто тіла, яке відповідає соціальним та культурним стандартам, стає новоутворенням, що виникає у результаті соціалізації індивіда, а виявлення не тільки фізичної вади, а й невідповідності певним ідеалам та соціокультурним еталонам краси, призводить до виникнення

стану фрустрації, зумовлюючи підвищення ситуативної та особистісної тривожності, і навіть до дезадаптації [6].

Отже, у будь-якому випадку сприйняття й оцінка тілесних форм має як когнітивну складову, так й емоційне забарвлення та здійснюється на інтрасуб'єктному рівні. Варто зазначити, що перший рівень оцінки пов'язаний з порівнянням своїх зовнішніх даних із зовнішніми даними інших людей, другий – з переживанням задоволеності від сприйняття форм і якостей свого тіла, що відображає ступінь відповідності зовнішніх даних вимогам, запропонованим самою особистістю, спираючись на існуючі у суспільстві соціокультурні норми та стереотипи.

При цьому слід розрізнити сприйняття так званого «зовнішнього» тіла, яке співвідноситься з соціальною його оцінкою індивідом, і сприйняття «внутрішньої сторони» тіла, яка усвідомлюється тільки особистістю, тобто соціально не рефлексується.

За складом і структурою тілесність як цілісна система включає ряд взаємопов'язаних компонентів, які не зводяться до суми своїх частин і виходять за рамки тіла-організму.

Структурні складові тілесності, що відображають її складну просторову конфігурацію включають:

1. показники зовнішньої (зовнішність, образ фізичного Я, образ тіла) і внутрішньої тілесності (структура інтрацептивного досвіду, розуміння і опис внутрішньої тілесності);

2. межі тілесності, особливості зовнішніх шарів тілесності, що включають об'єкти зовнішнього світу (зокрема, одяг як «шкіру культурного тіла»);

3. оцінки суб'єктом власного тіла (показник задоволеності тілом), проявлене ставлення до нього і ін. [3; 4].

В. Шонфельд виділяє наступні складові образу тіла:

1) актуальне суб'єктивне сприйняття тіла, як зовнішності, так і здатності до функціонування;

2) інтерналізовані психологічні чинники, які є результатом власного емоційного досвіду індивіда, так само, як і викривлення концепції тіла, які проявляються в соматичних ілюзіях;

3) соціологічні чинники, пов'язані з тим, як батьки і суспільство реагують на індивіда;

4) ідеальний образ тіла, що полягає в установах по відношенню до тіла, в свою чергу, пов'язаних з відчуттями, сприйняттями, порівняннями і ідентифікаціями власного тіла з тілами інших людей [3].

А. Налчаджян виділяє в образі тіла («тілесному Я») лише два елементи: суб'єктивне сприйняття тіла, в тому числі і зовнішності, і ідеальний образ тіла (порівняння і ідентифікація свого тіла з тілами інших і «індивідуальним ідеалом») [2].

Отже, тілесне самосприйняття організовується в індивідуальній неповторності змістів зовнішньої і внутрішньої тілесності, межами тілесності та оцінкою свого тіла.

Викривлений образ тілесного (низька оцінка зовнішності/здатності до функціонування, інтерналізовані негативні оцінки тіла з боку оточуючих,

бажання походити на недосяжний ідеал), розмиті або міцні, непроникливі межі тілесності, незадоволеність своїм тілом або окремими його частинами, яка провокує об'єктне ставлення – дають підстави для виникнення порушень тілесного самосприйняття і змушують людину шукати шляхи виправлення тілесних проблем.

В результаті теоретико-методологічного дослідження було виявлено, що людська тілесність є результатом онтогенетичного розвитку і виражає культурну, індивідуально-психологічну і смислову складові унікальної людської істоти.

Визначено, що на тілесне самосприйняття, ставлення до свого тіла впливає безліч факторів, провідне місце серед яких займають: оцінка тіла людини в ранньому дитинстві батьками, трансформації тіла в наслідку хвороби, травми або гормональних змін та засоби масової інформації, які насаджують ідеали і стандарти зовнішнього вигляду.

Список використаних джерел:

1. Аршава І. Ф., Корнієнко В. В., Єрошкіна Т. В. Особливості формування Я-концепції осіб з фізичними вадами в контексті соціально-психологічної адаптації. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Випуск 19. С. 35-44.
2. Аршава І. Ф., Корнієнко В. В. Основні початкові прояви психоемоційних розладів у дітей і підлітків [Текст] : Навч. посібник; Дніпропетровський національний ун-т. Д. : РВВ ДНУ, 2003. 58 с.
3. Аршава І. Ф., Корнієнко В. В., Єрошкіна Т. В. Особливості формування Я-концепції осіб з фізичними вадами в контексті соціально-психологічної адаптації. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Випуск 19. С. 35-44.
4. Бандура Г. Р. Теоретичні основи вивчення емоційних проявів у підлітків. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. – Дрогобич : Просвіт, 2013. Вип. 4. С.226-231.
5. Бацилева О. В. Особливості харчової поведінки як складової здорового способу життя сучасної молоді. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Вип. 38. С. 57-68.
6. Кириленко Т. Психологія : емоційна сфера особистості : навчальний посібник. К. : Либідь, 2007. 256 с.

Федчук Олександр

аспірант кафедри теоретичної психології
Інституту управління, психології та безпеки,
Львівський державний університет внутрішніх справ

РОЛЬ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ОСОБИСТОСТІ

Життя кожного українця у часі війни, яке знаходиться у стані постійного емоційного напруження, уже стало нормою. Щоденні емоційні навантаження та постійні стреси провокують дискомфорт, внутрішній неспокій, тривогу, яким особистість не надає належної уваги. Проте такі

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>